

ประโยค

ความหมายของประโยค และโครงสร้างของประโยค

ความหมายของประโยค

ประโยค หมายถึง ถ้อยคำที่นำมาเรียงให้มีเนื้อความสมบูรณ์ซึ่ง ประกอบด้วย ส่วนสำคัญ ๒ ส่วน คือ ภาคประธานและภาคแสดง ทำให้รู้ว่า ใคร ทำอะไร มีสภาพอย่างไร หรือรู้สึกอย่างไร ผู้พูดใช้สื่อความหมายกับผู้ฟังได้

นนทกล้างเท้าเทวดา

แมวกินปลาอย่าง

ครูพบผู้ปกครองทุกคน

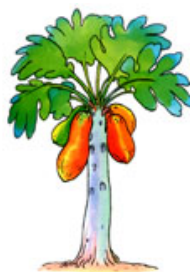
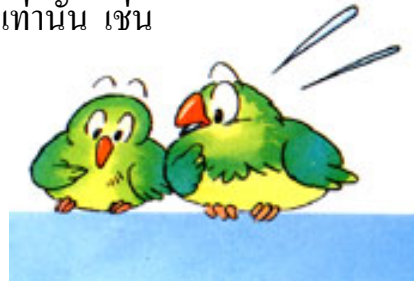
กลุ่มคำ คือ ถ้อยคำตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไปเรียงติดต่อกัน แต่ยังไม่ได้ความหมายเป็นประโยค จะเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของประโยคเท่านั้น เช่น

เซิงเขาพระสุเมรุ

เด็กในวัยเรียน

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ผู้ปกครองนักเรียนทุกคน

ตัวอย่าง

ประโยค	กลุ่มคำ
๑. แก้วใบนี้ใช้ปักดอกไม้ไม่ได้	๑. แก้วใบนี้
๒. พ่อมาส่งฉันที่โรงเรียน	๒. มาส่ง
๓. เราทุกคนยินดีต้อนรับท่าน	๓. เราทุกคนยินดี
๔. เสียงฟ้าผ่าดังสนั่นหวั่นไหว	๔. สนั่นหวั่นไหว
๕. เขาทำได้ดีเช่นเดียวกับน้องของเขา	๕. เช่นเดียวกับ

โครงสร้างของประโยค

โครงสร้างของประโยค หมายถึง ส่วนประกอบของประโยค
ซึ่งประกอบด้วย ส่วนสำคัญ ๒ ส่วน คือ

๑. ภาคประธาน

๒. ภาคแสดง

ภาคประธาน คือส่วนที่ผู้พูดและผู้เขียนกล่าวขึ้นก่อนเพื่อให้ผู้ฟังรู้ว่าทำอะไร
โดยมากประธานหรือผู้กระทำ มักได้แก่ คำนามหรือสรรพนาม (อาจมีกริยาสภาวะมาลา
บ้าง กริยาสภาวะมาลา คือกริยาที่ทำหน้าที่เหมือนนามหรือสรรพนาม)

ภาคแสดง คือ ส่วนบอกอาการของภาคประธานทำให้รู้ว่าภาคประธานแสดง
อาการอย่างไร

ภาคประธาน	ภาคแสดง
นก	บิน
นกสีขาว	บินสูง
นกสีขาวแสนสวย	บินสูงบนท้องฟ้า

ภาคแสดงอาจประกอบด้วยส่วนประกอบดังนี้

๑. กริยาตัวเดียว ได้แก่ กริยาไม่ต้องมีกรรมมารับ เช่น

นกบิน ผ่นตก ใบไม้ร่วง
 สัมหล่น แมวมอง น่องร้องเพลง

๒. กริยาเรียง ได้แก่ กริยาหลายกริยาเรียงต่อเนื่องกันโดยไม่มีคำเชื่อม ใช้

อธิบายอาการหลายอย่างที่เกิดเรียงกันไปตามลำดับ

นิยมร้องเข้าไปมา (นิยม – ร้อง – เข้าไปมา)
 ช่วยกันร้อง (ช่วยกัน – ร้อง)

๓. กริยา + กรรม ได้แก่ กริยาต้องการกรรมซึ่งประโยคเหล่านี้กริยาดังกล่าวต้องมีนามหรือสรรพนามมารับข้างท้ายจึงจะเป็นประโยคสมบูรณ์

แม่ซื้อเสื้อเจ็ด

ตำรวจจับผู้ร้าย

๔. กริยา + ส่วนเติมเต็ม ได้แก่ กริยาที่ต้องมีนามหรือสรรพนามมาต่อท้ายเพื่อให้ได้ใจความสมบูรณ์แต่นามหรือสรรพนามนั้นไม่จัดว่าเป็นกรรมเพราะไม่ถูกกระทำ เช่น

นายกรัฐมนตรีเป็นคน กรุงเทพฯ

พี่เหมือนพ่อ

กิ้งก่ายกึ่ง

ชนิดของประโยค

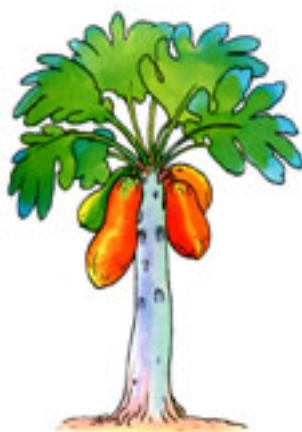
ประโยคแบ่งเป็น ๓ ชนิด ได้แก่

๑. ประโยคพื้นฐานหรือประโยคสามัญ (เอกรรตประโยค)
- ๒ . ประโยคความรวม (อเนกรรตประโยค)
๓. ประโยคความซ้อน (สังกรรตประโยค)

ประโยคสามัญ

ประโยคสามัญ (เอกรรตประโยค) หมายถึง ประโยคที่มีใจความเดียว
ซึ่งจะมีบทประธานและบทแสดงอย่างละหนึ่งเดียวเท่านั้น อาจมีกริยาหลัก
เพียงกริยาเดียว หรือกริยาหลักหลายกริยาก็ได้แต่มีใจความสำคัญเพียง
อย่างเดียว เช่น

สังคมมีความสุข
เราช่วยพ่อแม่รดน้ำต้นไม้
เขารับผิดชอบงานในหน้าที่ดี
นักเรียนเข้าแถวร้องเพลงชาติทุกเช้า

การจำแนกประโยคสามัญ

การจำแนกประโยคสามัญ จำแนกได้ ๒ ลักษณะ คือจำแนกประโยค

เพื่อการสื่อสารและการจำแนกประโยคตามเจตนาผู้ส่งสาร

การจำแนกประโยคเพื่อการสื่อสาร แบ่งออกเป็น ๔ ชนิดคือ

๑. ประโยคที่ขึ้นต้นด้วยผู้กระทำ (ประโยคเน้นประธาน) รูปแบบ

ประโยคชนิดนี้จะเรียงจาก ประธาน กริยา กรรม เช่น

นักเรียนทำการบ้าน

ครูสอนหนังสือ

๒. ประโยคที่ขึ้นต้นด้วยผู้ถูกกระทำ (ประโยคเน้นกรรม) รูปแบบ

ชนิดนี้จะมีกรรมขึ้นต้นประโยค เช่น

วัดนี้สร้างมานานแล้ว

ประตูโรงเรียนเปิดแล้ว

๓. ประโยคขึ้นต้นด้วยกริยา (ประโยคเน้นเหตุการณ์) ประโยคชนิดนี้

จะขึ้นต้นด้วยคำว่า “เกิด มี ปราภฏ” เช่น

เกิดคลื่นสึนามิในภาคใต้ของประเทศไทย

มีไครทราบคำขวัญของจังหวัดกรุงเทพมหานครบ้าง

ปราภฏแสงสว่างไปทั่วบ้าน

การจำแนกประโยคตามเจตนาผู้ส่งสาร

๑. ประโยคบอกเล่า คือ ประโยคที่ใช้ในเรื่องราวบอกเล่าธรรมดา

ซึ่งประกอบด้วยประธาน กริยา และอาจมีกรรม หรือส่วนเติมเต็ม

นอกจากนั้นอาจมีส่วนขยายเพื่อให้เข้าใจชัดเจนขึ้น เช่น

ความรู้เป็นทรัพย์อันประเสริฐ

พระอาทิตย์กำลังจะตกดิน

เราควรช่วยตัวเองก่อนที่จะให้คนอื่นช่วยเรา

๒. ประโยคปฏิเสธ คือ ประโยคที่ผู้พูดต้องการห้ามหรือปฏิเสธ ไม่รับ โดยที่ ประโยคเหล่านี้ต้องมีผู้กระทำและอาจมีผู้ถูกกระทำ หรือส่วนเติมเต็มและอาจไม่มี ส่วนขยายต่าง ๆ เพื่อให้ได้ความชัดเจนขึ้นก็ได้ คำที่ใช้แสดงการปฏิเสธได้แก่ ไม่ ไม่ได้ มิได้ มิใช่ ไม่ใช่ ห้ามมิได้ ฯลฯ เช่น

เด็ก ๆ ไม่ควรนอนดึก

ฉันไม่เคยลืมไหว้พระก่อนนอน

รัฐบาลไม่สามารถอยู่ได้ครบ ๔ ปี

๓. ประโยคคำสั่งหรือขอร้อง ประโยคที่ต้องการให้คนใดคนหนึ่ง หรือหลายคน ปฏิบัติตาม

ประโยคคำสั่งมักใช้คำว่า อย่า ห้าม จง นำหน้าข้อความ เช่น

อย่าทำพื้นห้องสกปรก

ห้ามสนทนาเวลาเรียน

จงเลือกคำตอบข้อที่ถูกต้องที่สุด

ประโยคขอร้อง มักใช้คำว่า โปรด กรุณา

กรุณาถอดรองเท้าก่อนเข้าห้อง

โปรดช่วยกันรักษาความสะอาด

๔. ประโยคคำถาม คือ ประโยคที่ผู้พูดแสดงความสงสัยต้องการถามมีหลายชนิดคือ

๔.๑ ประโยคถามเนื้อความ ใช้ถามเรื่องราวบางประการจากผู้ฟัง จะมี คำถามไม่ชี้เฉพาะ ได้แก่คำว่า ใคร อะไร ไหน เท่าไร เหตุใด เมื่อไร ก็ อยู่ในตำแหน่งคำถามหรือกลุ่มคำที่ถาม

ใครเป็นคนนำสวดมนต์เมื่อเช้านี้

เมื่อไหร่เธอจะส่งงาน

นักเรียนมีปากกาก็ดีถาม

๔.๒ ประโยคถามให้ตอบรับหรือปฏิเสธ ใช้ถามเพื่อให้ตอบรับหรือ ปฏิเสธ ได้แก่คำว่า ไม่ ไม่ใช่ ไม่ใช่หรือ ไหม

คุณชอบรับประทานสุกี้ไหม นักเรียนทุกคนชอบวันหยุดใช่ไหม

การขยายส่วนของประโยคและรูปประโยคสามัญ

การขยายส่วนของประโยค

บทขยาย หมายถึง บทที่มาประกอบบทสำคัญให้ได้ใจความดีขึ้น ถ้าตัดบทขยายออกไปก็ยังคงสภาพเป็นประโยคได้ แต่ใจความไม่ละเอียดเท่าบทขยาย
แมวกินปลา (ไม่มีบทขยาย)

แมวดำกินปลา “ดำ” เป็นบทขยายให้รู้ว่า แมวมีสีดำ
บทขยายนั้นมีได้ทั้งในบทขยายภาคประธานและบทขยายภาคแสดง

บทขยายภาคประธาน ทำหน้าที่ประกอบหรือขยายบทประธานให้ได้ใจความชัดเจนขึ้นอาจใช้คำหรือกลุ่มคำมาเป็นบทขยายได้ เช่น

นักเรียนห้องนี้เรียนเก่ง	“ห้องนี้” เป็นกลุ่มคำทำหน้าที่ขยายประธาน
กระเป๋านักเรียนหาย	“ของนักเรียน” เป็นกลุ่มคำทำหน้าที่ขยายประธาน
สัตว์น้ำกำลังจะสูญพันธุ์	“น้ำ” เป็นคำทำหน้าที่ขยายประธาน
กระเป๋านั้นมีราคาแพง	“ใบนั้น” เป็นกลุ่มคำทำหน้าที่ขยายประธาน

บทขยายภาคแสดง ทำหน้าที่ประกอบหรือแต่งบทกริยา บทกรรม หรือบทอาศัยส่วนเติมเต็มให้ได้ใจความชัดเจนขึ้น

บทขยายกริยา

ม้าวิ่งเร็วมาก
เขาเตะฟุตบอลเก่งมาก

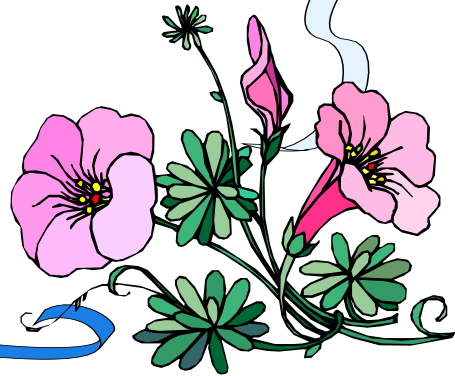
บทขยายกรรม

ครูตำหนินักเรียนห้อง 2
แม่ซื้อดอกกุหลาบสีแดง
ฉันชอบดอกไม้ในแจกันนั้น

ตัวอย่างการขยายภาคประธานและภาคแสดง

๑. นกสีส้มบินสูง
๒. แม่บ้านสมัยใหม่ชื่อกับข้าวสำเร็จ
๓. นักเรียนคนนี้เรียนเก่งมาก
๔. ปลาใหญ่กินปลาเล็ก
๕. จินน่องของพรตเป็นนักร้อง

ที่	ภาคประธาน		ภาคแสดง				
	บทประธาน	บทขยายประธาน	บทกริยา	บทขยายกริยา	บทกรรม	บทขยายกรรม	ส่วนเติมเต็ม
๑	นก	สีส้ม	บิน	สูง	-	-	-
๒	แม่บ้าน	สมัยใหม่	ชื่อ	-	กับข้าว	สำเร็จ	-
๓	นักเรียน	คนนี้	เรียน	เก่งมาก	-	-	-
๔	ปลา	ใหญ่	กิน	-	ปลา	เล็ก	-
๕	จิน	น่องของพรต	เป็น	-	-	-	นักร้อง

ใบงานที่ ๑

เรื่องประโยคและกลุ่มคำ

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่เป็นประโยค และทำเครื่องหมาย ✕ หน้าข้อความที่เป็นกลุ่มคำ

-๑. กระเป๋าทอด
-๒. เรือล่อม
-๓. ตู้เสื้อผ้าลายไม้สัก
-๔. ปลาฉลามเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม
-๕. ดอกไม้จากเจ้าของสวนสาธารณะ
-๖. ของขวัญในกล่องใบนี้
-๗. นาฬิกาคือเครื่องประดับอย่างหนึ่ง
-๘. พัดลมเครื่องนี้พัดแรงดีจัง
-๙. ต้นมะม่วงเขียวเสวยหน้าบ้าน
-๑๐. นกเกาะสายไฟฟ้า

คำชี้แจง จงนำภาพต่อไปนี้มาเขียนให้เป็นกลุ่มคำและแต่งให้เป็นประโยคที่สมบูรณ์

ตัวอย่าง

กระจัดผลไม้

กระจัดผลไม้วางอยู่บนโต๊ะ

.....

.....

.....

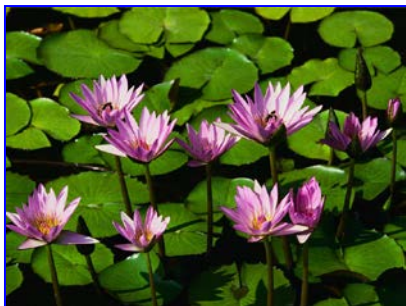
.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

ใบงานที่ ๓
เรื่อง การจำแนกประโยคเพื่อการสื่อสาร

คำชี้แจง ให้นักเรียนระบุว่าประโยคที่กำหนดให้เป็นรูปประโยคชนิดใด
โดยนำตัวอักษรหน้าคำตอบต่อไปนี้ไปใส่หน้าคำถามให้ถูกต้อง

ก. ประโยคขึ้นต้นด้วยผู้กระทำ

ข. ประโยคขึ้นต้นด้วยผู้ถูกกระทำ

ค. ประโยคขึ้นต้นด้วยกริยา

..... ๑. เด็ก ๆ ชอบอ่านการ์ตูน

..... ๒. เกิดหมอกควันปกคลุมภาคเหนือ

..... ๓. ดอกไม้ที่ฉันเป็นคนปลูก

..... ๔. ปราบกฏพระจันทร์ยิ้มในวันนี้

..... ๕. คุณแม่ของฉันซื้อรองเท้าใหม่

..... ๖. งานชิ้นนี้ฉันอยากทำ

..... ๗. ไครตะโกนเสียงดัง

..... ๘. มีการทุจริตในการสอบครั้งนี้

..... ๙. นักเรียนถูกรูด

..... ๑๐. จันทูปราคาปราภาในท้องฟ้า

..... ๑๑. ยามถูกไล่ออกจากงาน

..... ๑๒. แม่ชอบเพลงลูกทุ่ง

..... ๑๓. เนื้อหมูแช่ไว้ในตู้เย็น

..... ๑๔. มีอุบัติเหตุที่ปากทางสาย ๓

..... ๑๕. การบ้านฉันทำเสร็จแล้ว

ใบงานที่ ๔
เรื่อง การจำแนกประโยคตามเจตนาผู้ส่งสาร

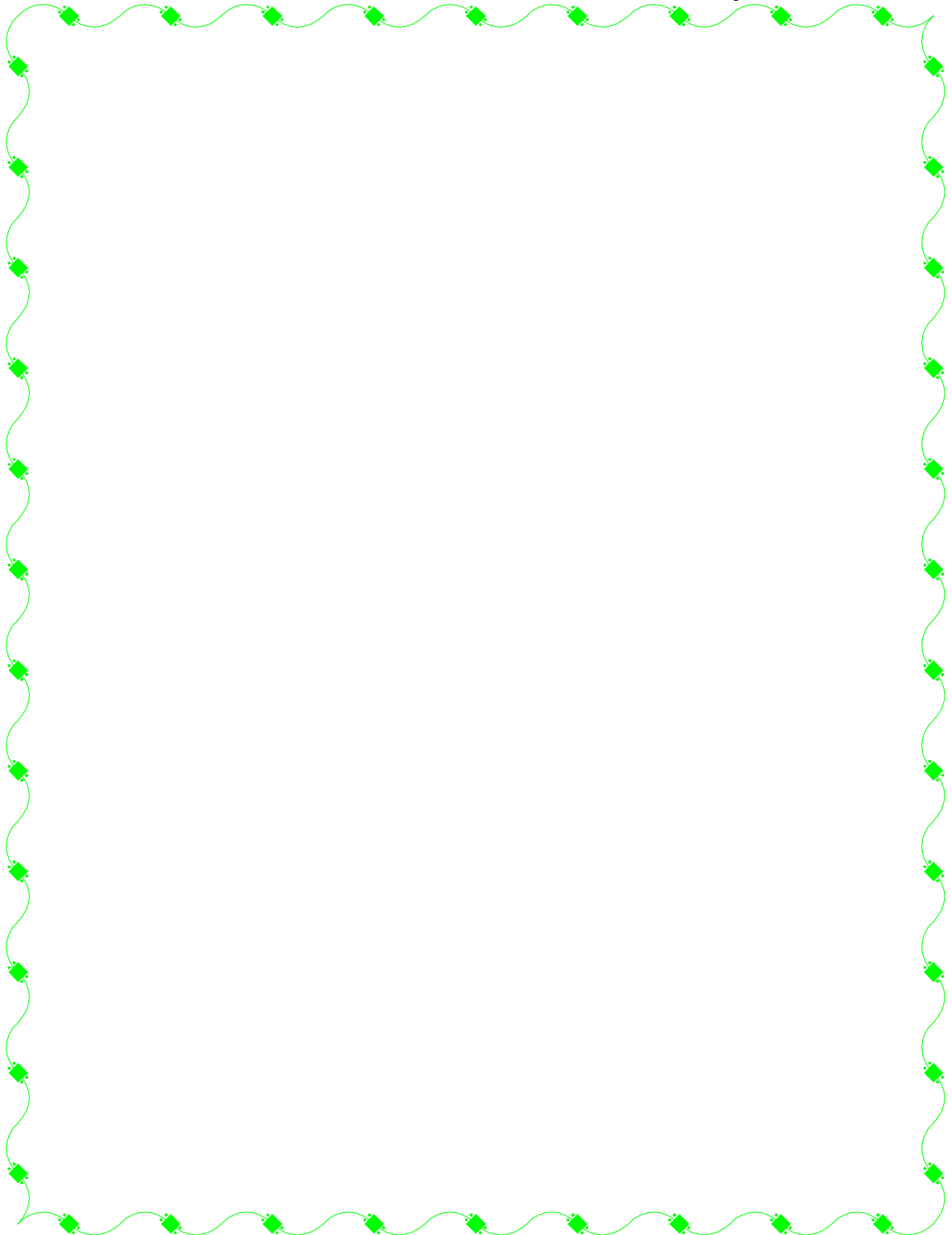
คำชี้แจง ให้นักเรียนระบุว่าประโยคต่อไปนี้เป็นประโยคชนิดใดและใช้วิธีใดจำแนก

ประโยค	ชนิดของประโยค
๑. ทางด่วนมิใช่ทางสำหรับรถเล็ก	
๒. กรุณาอย่าเสียดัง	
๓. กรุณาเงียบหน่อย	
๔. ไปเถอะน่าเดี๋ยวก็รู้เอง	
๕. ไม่มีอะไรในกอไผ่	
๖. อย่าเล่นกับไฟ	
๗. เมื่อไรเธอจะหยุดพูด	
๘. พระอาทิตย์กำลังจะลับขอบฟ้า	
๙. อย่าส่งเสียดัง	
๑๐. เขาชอบทำตัวหาคุณค่าไม่ได้	
๑๑. เธออยู่หมู่บ้านอะไร	
๑๒. ฉันจะไปเที่ยวหัวหินอาทิตย์หน้า	
๑๓. รถเข้าโปรดขับเลนซ้าย	
๑๔. ห้ามเดินผ่านกำลังมีการประชุม	
๑๕. ทำไมเด็ก ๆ จึงชอบดูการ์ตูน	

ใบงานที่ ๕
เรื่อง การจำแนกประโยคสามัญ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนแผนภาพความคิดการจำแนกประโยคสามัญ

ใบงานที่ ๖

เรื่อง การขยายส่วนประกอบของประโยคสามัญ

คำชี้แจง จงนำคำที่กำหนดให้มาแต่งให้เป็นประโยคสามัญและแยกส่วนประกอบ
ของประโยคลงในตาราง

๑. นักเรียน
๒. ชาวบ้าน
๓. โรงเรียน
๔. ผลไม้
๕. สนามหญ้า

ข้อ	ภาคประธาน		ภาคแสดง				
	บทประธาน	บทขยายประธาน	บทกริยา	บทขยายกริยา	บทกรรม	บทขยายกรรม	ส่วนเติมเต็ม
๑							
๒							
๓							
๔							
๕							